

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Æsthetisk Litteratur. Baggesen

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Æsthetisk Litteratur. Baggesen", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1809_115-txt-shoot-idm404.pdf (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Odins Reise til Dovre eller Poesiens Oprindelse.

(See No. 17).

At behandle en Mythe komisk, kan vist Ingen have noget imod; thi enhver Ting bør jo sees fra alle sine Sider, og Alt har jo, som Fader Holberg saa rigtig bemærkede, foruden sine to Sider, endnu en tredje – den latterlige. Poesiens Oprindelse uden Hensyn paa nogen Mythe maatte ligesaavist kunne beskues fuldkommen komisk, som der er komisk Poesi til; men til en saadan Fremstilling lod den nordiske Mythe sig neppe ret godt bruge, fordi den bestemt skelner mellem to Slags Mjød. Naar man imidlertid, som Baggesen, turde forudsætte at det er *Guden* Odin, som stunder efter den dyre Drik, og at *han selv* havde skabt Kvaser, lod Mythen sig vel afvinde en komisk Side. Det være imidlertid hermed, som det vil, saa staaer dog uidentivl den Bemærkning fast, at Man ei beskuer Guder med komisk Øie, naar Man blot ser dem drive giennem Livet som Hverdagsmennesker; thi ligefrem at fornede er ei at gøre latterlig. Latterlige blive Guderne enten da, naar de, trods al den Brasken hvormed de fremtræde, dog synes at mangle det sande Guddommelige der skulde retfærdiggøre Stoltheden, eller ogsaa, naar de anspænde al deres Kraft for at naae et Maal der synes glimrende, men nærmere betragtet, viser sig at være et Intet.

Naar Kritiken fra denne Synspunkt betragter hin baggesenske Fortælling; naar den ser at det Komiske hos Guderne her allene skal udspringe 276af Modsætningen mellem Begrebet om Guder og den Plathed som her omringer dem, da kan dens Dom neppe vorde tvivlsom. Naar man end videre ser den hele Skildring af Gunlødes Skønhed, der endog benyttes til en Kompliment, Udmalingen af en Hyrdetime, samt den alvorlige Vending Tingen siden tager naar Honningen og Blodet udlægges som Sundhed og Sødhed, Rimerne faa Skam og de gode Digtere ophøies, da troer man det er en Perspektivkasse man har kiget i.

At Fortællingen iøvrigt har meget Liv og kan læses med Behag, at dens uensartede Dele hver for sig have Skønheder, og at i Begyndelsen nogle ægte komiske Tanker findes, er unægteligt. Til de sidste hører især Odins Husraad, ej at give flere Mennesker som Kvaser, saamegen Kløgt, at de skulle briste, men paa den anden Side ogsaa gøre gode Dage uafhængige af Forstand. Hertil maae end regnes den Synderlighed, at Erfaringen virkelig stadfæstede Dværgenes forvovne Slutning, at Kvaser dog maaske vilde miste endel af sin Visdom tilligemed Hovedet, og vi nødes til at tro Digteren, naar han med tilbørlig Alvor forsikrer os, at

Kvaser aldrig meer blev den han var.

Striden mellem Odin og Suttung er en Kopi af en ligedan Strid i et (jeg husker ei hvilket) af Tusindogennats Eventyr; men synes ei ret at kunne finde sig hjemme i det ny Klima.

Mærkeligt er det, at Voltaire som i den gamle Udgave gabede over det hele Kar med den gode Mjød og fordunklede den straalende Homer, 277i den ny er jaget rent bort, saa vi atter se Homer, og Shakespear og Gøthe ved hans Side.

Til Slutning endnu en Bemærkning, som Gendrivelse af den Beskyldning at Tydskerne i Almindelighed ei give Agt paa danske Produkter. Hr. Rühls udgav 1803 *Unterhaltungen für Freunde altdeütscher und altnordischer Geschichte und Litteratur*, for, som han saa naiv siger, dog at have nogen Løn for sin spildte Roden i de nordiske Oldsager. Efter paa mangehaande Maader lige indlysende at have godtgjort sit dybe Studium af Norden, foretager han sig tilsidst at bevise hvor uskikket Nordens Mythologi er til at anvendes i Poesien. For nu at undgaa al Vidtløftighed, griber han fat paa hin baggesenske Fortælling, og efterat have med Føie dadlet den, slutter han triumferende: saaledes se Nordens Myther ud, selv naar en geniask Digter pudser dem op og laaner Sminke baade fra Grækenland og Rom, heraf kan man begribe hvad de i sig selv ere. O Rigdoms Dyb, paa den Mands Oldkundskab og fine Logik! Hvor maa han ikke have rodet!

Constance eller Amors Hevn.

Navne gøre vel ei stort til Sagen, som vi overflødig lære af Mennesker og Bøger; men et Navn bør imidlertid enhver Ting, om ei have saa dog fortjene. Nærværende Fortælling kan ei nævnes komisk; thi vel er her en Hoben Bagvendt men af det Slags man ærgrer sig over istedenfor at le. Man skulde hartad tro at Digteren vilde gøre sig tilgode over Kærligheden medens han lod som han vilde lovsynge den; men var dette hans Hensigt, 278som det dog neppe var, da maatte ogsaa den kaldes ganske forfeilet.

Her fortælles at en knipsk Constance længe lod som hun foragtede Kamil; men da denne istedenfor at hænge sig, lod som han var mer end helbredet, kom Raden til hende at sukke. Som en af Cupidos Smaaløier kan dette vel være ret godt at lægge Smaapigerne paa Hjerte til Exempel og Advarsel; men det er jo sket saa tit, og, som det synes, ei uden Virkning, da Nutidens Skønne af alle Beskyldninger mindst fortjener nogen for Haardhed og Grumhed.

Naar Digteren derimod vil indbilde os, at Constance gik saavidt i sin Ruelse, at hun overraskede Kamil ved Nattetide, og trods al hans Haan vedblev at paatrænge sig, og tog tilsidst Sengen til Hjelp, da bør det anmærkes at den samme Digter, der svor saa dyrt at han heller vilde synde mod Gud og al Verden end mod Kønnen, har her begaaet en af de utilgiveligste Synder mod samme, i det han fremstiller en Glut, som vel havde vanket paa Afveie, men dog mægtede at føle med det kvindelige Hjertes hele Dybde, saa aldeles blottet for al anden Kvindelighed, at man harmefuld vender sig fra hende. Med Føie kunne ogsaa Constancerne især vredes paa Digteren, da han, uden at tilføie nogen nærmere Bestemmelse vover at sige:

Der blive aldrig Koner af Constancer.

Kamil maa vist ogsaa være Enhver, som veed hvad det er at elske, til Forargelse, thi han behandler den arme Constance saaledes, at han aldrig kan have elsket hende, men kun attraaet hendes Gunst. Da der nu i det Enkelte ei heller findes synderligt Udmærket, kunde den hele Fortælling uden Skade for Litteraturen eller Baggesens Digterhæder, været uskrevet, og man kunde med Føie fordret den udeladt af den ny Samling.

Ja og Nei eller den hurtige Frier.

Hvem har ikke denne lille nydelige Fortælling fortryllet i Ungdomsarbejderne, hvem genfinder den ikke her med Glæde? Egenlig komisk er den ikke men en høist lunefuld Fremstilling af et pudserligt Optrin. Indgangen kan vel synes lang for den som kun tæller Blade; men vist ikke for den som læser. Hvad nu det Enkelte angaaer da møde vi strax i Begyndelsen en kostelig Lovtale, over vor saakaldte gyldne poetiske Tidsalder.

Da Digtergave her i Norden
Fast ligesaa almindelig var vorden,
Som Frihed, Velstand, Smag og Flid;

og da man skued

Poeter overalt (o søde Fryd!)
Som Fluor.

kort (siger Digteren) da man sang hvad man ei gad sige, alt hvad man ikke havde og ei vidste. Morsomt er det at se hvorledes Digteren, ved at beskyldte den rige Kings Slægtninge for at have raadet ham til Ægteskab, mærker han har forsnakket sig, og strax af Sandhedskærlighed tager den vanærende Beskyldning tilbage. Saare vittig er Episoden om de stakkels Mænd der maa døie nok med een Kone, om hvem Digteren hel ubarmhjertig siger:

280- - samme stakkels Mænd jeg ei beklager,
Det deres egen Skyld gemeenlig er;
Thi Koner ere som man Koner tager,
Det seer enhver.

Man tvivler maaske i Begyndelsen lidt om Sandheden heraf men nødes til egen Skam, ved nøiere Eftertanke, at erklære det for uimodsigteligt.

Slutningen er ogsaa meget værd og staaer som et Vidne om en Erkiendelse, Digteren sjelden vovede ret at følge. Vi vente med Føje en Moral, men maa nøies med at høre:

- - - Fast af hver en Periode
Man lære kan alt hvad man lære skal,
Naar man har Takt for det moralske Gode

Thomas Moore eller Venskabs Seier over Kærlighed.

Kendte man ei Fortællingen før man her læste dens Titel umiddelbar efter den foregaaende, da maatte man tro, at Digteren, som i *Ja og Nei* sveg Læseren for Moralen, nu vilde forsone sin Brøde, ved at give en Fortælling der var lutter Moral, og man vilde sande at han neppe kunde valgt et mere passeligt Æmne end nærværende. Ved at slide sig igiennem Fortællingen vilde en saadan Læser imidlertid finde sig slemt narret, og i kedsommelig Forbauselse gnide sine Øine for at se om det dog rigtig var for Alvor Digteren lovsang en forfængelig Nar, der vilde indbilde Folk, at han elskede en og giftede sig med en anden, blot for at forslaa sin Ven en tosset Grille. Skulde alligevel Engellænderen virkelig, som dog er lidt utroligt, have drevet det saa vidt 281 i Originalitetssot, at han, for at bevise han havde den, rev Blomsten op og plantede en Tidsel isteden, da fortjente han vist nok en Lovsang men lidt anderledes stemt. Tager jeg ikke Feil, da har Digteren ved mod Slutningen at sige, han er

Tilfreds med blot at have vist i Sang
Han ogsaa kunde hitte paa Mirakler.

viist, at han, i det mindste øiebliklig følte noget Lignende. Det bedste i hele Stykket er Begyndelsen, hvori Digteren klager over den Rimedæmon som forfølger ham, og Fortællingen giver Klagen Betydning da man virkelig her synes at se

- - - - den haarde Skiebne
Mod hvilken man omsonst sig stræber at bevæbne.

Emma et romantisk Eventyr.

Vel er det saa, at en Fader har Lov til at kalde sine Børn hvad han vil, og at kært Barn har mange Navne; men dog synes denne Fortælling mere at være kaldet Eventyr fordi den nu engang skulde staa her; end at have faaet Pladsen fordi den var det. Da nu dette Produkts nærmere Beskuelse vilde føre os ind i en ganske anden Egn, end den, hvori vi her vandre, opsættes den vel bekvemmere til en bedre Leilighed.

Døden og Docteren, eller den sorte Pest.

Der gives visse tilsyneladende Modsigelser, som have tabt deres Paafaldende og mellem disse er unægtelig den at kalde Docteren Dødens Ven; 282 thi skønt man tyer til ham for at skræmme Døden bort, er dog Meningen sjelden tvetydig naar man kalder Lægen Livets Offerpræst. Heri ligger Grunden hvi det slet ikke slaar os at se en Doctor fremstillet som den sorte Døds Fader; thi Alt synes her at være i sin naturlige Orden. Skulde nu en saadan Fremstilling have vundet egenlig Interesse og komisk Udseende, da maatte den sorte Død været fremstillet som et af de store Forsøg Lægekonsten gjorde paa at udfinde et Universalmiddel der mægtede at fordrive alle Sygdomme. Her se vi derimod kun et dræbelystent Uhyre der ei slaar Folk ihjel for at prøve sin Kunst eller hæve den til Videnskab, men blot for Løier.

Theaterkrøniken.

Dette er den eneste ny Fortælling i disse tvende Bind og er kun igennem sin Forfatter beslægtet med de andre. Man skulde snart tro, den var skrevet for at sætte en stakkels Recensent i Forlegenhed; thi springe den over vover han ikke og det koster ham Hovedbrud at sige noget Passende om den. Man siger egenlig intet ved at kalde den morsom; thi man kan dog ei give Nogen som ei læste den Begreb om hvad det er for et Slags Morsomhed han der vil finde. Recensenten maa da gribe til det Husraad at bede Enhver læse den, vis paa, at Læseren da faaer hans Tanker at vide. Det Hele er en ret Baggesensk overgigen Spøg, der tager alt Mødende i øiebliklig Tjeneste uden at spørge om Forlov, hvorover det let kan hænde sig at ei blot Theatrets Personer men selv Skikkeligheden, den adstadige Mø, turde finde sig stødt. 283 Episoden om Frankenaus Julekage er munter og træffende, ligesom Tillægget:

Da maa jeg dog sige,
Den Kage jeg forrige Fødselsdag
Hans Majestæt saa godt som forærte,
Var derimod en ordenlig Tærte.

er ægte komisk.

Komisk grundig er Beviset for at Krøniken maa gaae i Staa fordi den har formeget Stof. Sikkerlig maa vi give Digteren Ret, naar han, efterat have moret os saalænge med den blotte Form; anmærker at

- lettere kaages en Suppe paa Pind
End Pind af Suppe selv nok saa megen,

vel at mærke naar en Baggesen er Kok, og det maa kaldes Digterens Triumf at vi, selv efterat have, maaske endog alt for tydelig, beskuet Sandheden af den Sætning at Stoffets Overflødigthed er en hæsliig Ting, dog endnu overraskes ved det sidste saa uimodsigelige Bevis:

Vor Herre selv Verden ei havde gjort
Hvis Kaos havde ham været for stort.

Kallundborgs Krønike eller Censurens Oprindelse.

Per varios casus, per tot discrimina rerum
Tendimus in Latium - - -

har svævet mig for Øret og i Tanken under den hele Vandring og vist er det at Maalet lønner Gangen om den saa end var gennem langt mere blomsterløse Egne.

Man kunde fristes til at udbrede sig ret vidtløftig over dette herlige Værk; men dels taaler et 284komisk Digt ingen vidtløftig Omtale i det Enkelte og dels er denne Fortælling saaledes beskaffen, at Læseren med Sands hverken kan behøve eller ønske Fingerpeg. Det maa da være nok at angive den almindelige Synspunkt hvorfra Digtet bør betragtes med Hensyn til den komiske Ide der er dets Sjæl.

At Censuren i sig selv er ægte komisk, vil neppe Nogen nægte, som tænker lidt efter og ei lader sig forvilde ved Synet af alt det Sørgelige, den har afstedkommet; thi det har den tilfælles med alle Troldpuslinge. Det var en værdig Opgave for den komiske Digter at levere dette Væsens Fødselshistorie og Dannemark har den Ære at Baggesen blev Manden. En søvnslig Borgemester var Utingens Fader og han avlede den i et Øieblik, som Skebneren stjal fra hans Sovetime for at give det titusendfold til hans Eftermænd. Han vilde censurere, ei for selv at fries fra de Stikpiller der kunde bydes ham i en ny Vise, thi dem maatte han jo netop svælge og fordøje for at tilintetgøre dem, nei hans Bestræbelser ginge ene ud paa at vænne Fortiden fra den Uskik at satirisere over agtbare Mænd før de vare fødte. Manden havde upaatvivlelig mere Ret, end det ved første Øiekast synes; thi den Slags Satire er netop den allerfarligste, fordi den skiuler sig under Uskyldigheds Maske, og gaaer umistænkt sin lumske Gang fra Slægt til Slægt.

Det var da altsaa, o Censur! din Kæmpeplan at dræbe Historiens frygtelige Uhyre! Det lykkedes Dig ei, fordi den, som alle sine Lige, havde 100 sig selv gienfødende Hoveder og en 285Tunge i hvert; men derved taber hverken du eller din Fader noget af eders velfortjente Hæder; thi I gjorde hvad I mægtede, og hvem vil ikke her udbryde af Hjertens Grund: in magnis voluissé sât est!

Til Slutning bør erindres, at Digteren havde gjort vel i at bortskære den alvorlige Skildring af Censurens onde Følger, der kun forstyrrer det komiske Indtryk.

(Fortsættelsen følger).

Grundtvig.